

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto XV. 19, 20 EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 8. XI. 1968.

KOMUNIKACIJA IN NJEN POMEN

Naše stoletje je stoletje uvajanja posebnih možnosti za povezavo med ljudmi, narodi in kontinenti. Po koncilu se sedaj toliko govori o občestvu in njegovi povezanosti kakor doslej nikdar v zgodovini. Kdor vztrajno in pozorno bere razne publikacije o razvoju druge svetovne vojne in proučuje analize o razvoju sedanje mednarodne politike, bo spet in spet naletel na trditev, kako je vseh pomanjkljivosti in nesreč med narodi kriva nepravilna povezava med narodi; kratka, vse bi bilo bolje,, če bi bilo vsem ljudem dano biti boljše informirani o vsebini dogodkov, o njih ozadju ter pomenu. Še tehnika je priskočila na pomoč in prignala po radiu in televiziji obveščanje do viška, saj so za prenos novic v atmosferi okoli zemlje že razmeščeni posebni stalni umetni sateliti; ves svet more danes hkrati prisostvovati raznim prenosom o najpomembnejših dogodkih. Danes smo vsi lahko hkrati povsod, če se le malo potrudimo in če nam je sreča vsaj malo mila pri nabavi najnujnejših tehničnih potrebščin.

Slovenci smo sicer bili in smo omejeni na majhno področje, vendar ne na najmanjše. Izkazalo pa se je takoj, kako smo se znali vrniti na pravo mesto v tekmi z drugimi narodi. Tekma s sosednimi narodi je včasih zajemala tragične oblike, ko je bil v nevarnosti naš obstoj, toda to sosedstvo nam je bilo nemalokdaj tudi v blagoslov in srečo. Spet in spet se ponavlja resnica, da smo npr. v tekmi s sosednimi Nemci morali biti v glavnih vprašanih naše usode na isti višini, kar nas je sililo k rasti v kulturi in splošnem znanju.

Emigracija nas je vključila v veliki svet in tekma je povsod vidna ter za nas zelo pozitivna. Seveda smo tudi v stiskah in raznih prehodnih težavah. Kakor smo v domovini v zadnjem poldrugem stoletju od Prešerna in Slomška morali naglo hoditi vstric s sosedno in svetovno kulturo, tako se nam danes odpira polno možnosti pri razvijanju našega poslanstva v svetu. Ne rešujemo samo sebe, ampak tudi ideale bratov v domovini.

Nismo bili neaktivni in za nas se ni ustavila zgodovina leta 1945, kakor se je za emigracijo francoske aristokracije po letu 1789. Takrat so ti zbežali v bližnjo Nemčijo in nekateri v Italijo in tam čakali križem rok na vrnitev starih časov. V emigraciji se niso ničesar naučili. Časi so se potem vrnili, toda se niso ustavili na onih iz leta 1789. Restavracija monarhije v Parizu je prišla, toda propadlo je vse, kar ni znalo ohraniti koraka v zvezi z rastjo vsega sveta; svet ni živel samo iz idej francoske revolucije, ampak iz razvoja idej na vseh področjih; potem je prišel pravi obračun z vsemi vrednotami in pridobitvami kulturnega ter duhovnega snovanja.

Človeštvo se namreč pomlaja, dokler res gradi prave vrednote. Tako so jih morali tudi slovenski kulturniki v emigraciji, če so hoteli ohraniti svežost življenja in zdravo gibanje duha. Nikdar pa se nismo zmotili, ako je vrednotenje izviralo iz sredine srca, ker srce nikdar ne vara.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Trinajsti kulturni večer bo v soboto 16. novembra 1968 ob osmih v Slomškovem domu, Ramos Mejía. Večer je namenjen srečanju kulturnih delavcev z občinstvom s prijateljsko družabnim namenom pod naslovom

OD VREDNOT DO SRCA V SREDINI

Postrežbo bo oskrbel Slomškov dom. — Vse prijatelje lepo vabimo!

JUBILEJNA ZBIRA ZA GLAS nam sproti odkriva spoznanje, kako odmeva kulturno delo med pripadniki slovenske politične emigracije. Biti slovenski emigrant ne pomeni biti nosilec idej, ki so slovenski svet leta 1945 preklale na dvoje. Biti emigrant se pravi biti stalen glasnik protesta proti silam teme in diktature. Nekateri mislijo, da takih okoličin v letu 1968 ni več in je zato treba taktito spremeniti. Upor in protest baje nista več na mestu, pač na gre za „pravo“ umevanje razvoja razmer v domovini, ko se baje odpirajo možnosti za infiltracijo idej iz emigracije za rušenje nasilja v domovini in po svetu. Toda res pa je, da se večja infiltracija zla v obratni smeri, od tam v emigracijo.

Ne živimo v letu 1945, ko se je zlo kazalo v najbolj vidni obliki. Dogodki na Češkem so pokazali, da se zlo ne zmanjšuje, ampak dobiva le nove oblike in tem novim oblikam velja boj s sredstvi in spoznanji iz leta 1968. Bistvo nevarnosti pa je, ce kdo misli, da nam taktika veleva izrabljati neke nove možnosti za „reševanje“ glavnih problemov z mednimi kompromisi.

Zato je v tej zvezi zanimivo pismo prijatelja iz Evrope. Živi blizu domovine in pravi: „Posiljam vam za Glas 20 dolarjev za jubilejno zbirko. Veseli me, da ste ohranili časopis v duhu, ki je res pravilen, v zvestobi do Cerkve in pa da opozarjate na nevarnosti, ki pretijo Slovincem. Tudi ni dovolj, ne pozabiti, kaj nam je komunizem napravil, še hujše je, kar danes v domovini naprej dela, ko naš narod zavaja v nevero, biološko smrt in materializem... Izvrstno je tudi, kako Glas prinaša poročila o kulturi iz celega sveta. Tega tudi veliki narodi nimajo, tako zgoščeno na majhnem prostoru. Prosim, da mojega imena iz razumljivih razlogov ne imenujete in se vam še enkrat lepo zahvaljujem za veliko delo, delo za jasnost, ki ga med Slovenci vršite! Vam in vsem sodelavcem lep pozdrav... Naj vam uspe JUBILEJNA ZBIRKA!“

DAROVALI so: N. N., Evropa, 20 dolarjev; č. g. kanonik dr. J. Kraljič, ZD, 60 dolarjev; g. Roman Rus, Rim, 3425 lir; p. Bernard Ambrožič OFM, iz Avstralije, 3.700 pesov; dr. Franček Prijatelj, Nemčija, 2.000 pesov; dr. N. N., Nemčija, 3.000 pesov.

Vsem se iskreno zahvalimo!

SKLEPNA prireditelj letošnje sezone Slovenske kulturne akcije bo 8. decembra 1968: izlet v Škofov zavod v Adroguéju, kjer bo spominska počastitev Ivana Cankarja ob petdesetletnici smrti (11. XII. 1918).

CORREO ARGENTINO SUC. 4	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 6228
R. P. I. 953701	

Balantičev spominski večer

Balantič - Gedenkabend

Prilrejajo pesnikovi prijatelji

1. Dr. Tina Debeljak: Spominna beseda.
Mrtvemu pesniku.
Ravnica s. S. Jan	7. Balantičeve pesmi: Na gori, miločno razpeti v sol.
Velerna samotna.
Gostarji nočeri I.—III.
Nečeti čas.
Zvezek dropiči.
Zadnje sonce.
Trupci v polju.
Raketa s. C. Debevec.
2. Miha Šarabon: Spominna beseda.
Mrtvemu pesniku.
Ravnica s. S. Jan	8. Balantičeve pesmi: Mladi s. Jan.
Sedemdeset letih s. Jan.
Družina v dolinskih s. Jan.
Ti, vidi, da sem samo obost ljudje.
Bogje me, kakor tibi glaj poljati.
Ljubljana.
Zalostniki.
Pogled na M. Ustnar Bolharjeva.
3. J. Osana — Fr. Balantič: Pozabiljenje.
Pole sestre Finkove.	9. J. Osana — Fr. Balantič: Ne, ničemur domov.
Gostarji nočeri.
Pole s. F. Finkove.
4. Balantičeve pesmi: Prohja za brenedo.
Za tabo 1.—II.
Slava.
Poznanje.
Preznanje.
Črne gajle.
Ljubljana.
Ljubljana.
Ravnica s. M. Šarabona.	10. Sestri Sali: Črna pesem.
Ravnica s. S. Jan.
5. J. Osana — Fr. Balantič: Iščenihi sprej.
Pole sestre Finkove in s. Tine Debeljak.
Ravnica s. Vinka Klemeniča.	11. Stanke Kociper: Pozdrav domobrantskih pisateljev.

ODMOR

Kassa um 18³⁰ Beginn um 19 Ende um 20³⁰
Bilajna ob zacetek ob Konec ob

Prva vrsta 1.00	2. vrsta 0.80	3. vrsta 0.60	4. vrsta 0.40	5. vrsta 0.20
6. vrsta 0.10	7. vrsta 0.05	8. vrsta 0.02	9. vrsta 0.01	10. vrsta 0.00

Vstopnice so v predprodaji pri davčni hišnici v spornih gledališčih od 17.30 do 18.30 in od 16.00 do 18.00 ure. In pol ure pred pričetkom predstave. Takso 50 vfačnani.

V pregledu Francetu Balantiču posvečenih prireditvah in del omenjeni Spominski večer so priredili pesnikovi prijatelji 9. junija 1944 v dramskem gledališču v Ljubljani. Okvir so mu dali dr. Tine Debeljak s Spominsko besedo. Stanko Kociper s Pozdravom domobrantskih pisateljev, in pesnitvi Balantičevih drugov Mitja Šarabona (Mrtvemu pesniku) in Severina šalijsa († Francetu Balantiču). Zgorelega pesnika pesmi so recitali Mila Šaričeva, Slavko Jan, Ciril Debevec in Mileva Ukmar-Boltarjeva. Krstno izvedbo je doživelo četvero uglasbitev Balantičevih pesmi. Skomponiral jih je Jože Osana, pele pa so sestre Finkove (Pozabiljenje, večino Jesenskega speva ob spremljavi Vinka Šušteršiča na violi) in Janez Lipušček (eno kitico Jesenskega speva. Ne najdem domov, Zasuta usta).

Osanova Zasuta usta je imela pozneje na sporedu tudi ga. Franja Golobova (Rim; koncert v Buenos Airesu 1959). Več Balantičevih pesmi je uglasbil Alojzij Geržinič. Kvartet Finkovih je izvedel njegovo Mrtvo belino (s spremljavo klavirja; koncert 1955) in Trinajsti sonet iz 1. Venca (s spremljavo klavirja; koncert 1957), Vinko Klemenčič pa je zapel njegov samospev Iz ilovice (domobrantska proslava 1964).

• Legendarni junak Arabije Anglež T. E. Lawrence, še vedno preseneča s svojimi skrivnostmi. Vanje je bil poteg-njen celo Bernard Shaw, ki je šele ob smrti svoje žene odkril, da je bil T. E. Lawrence njen duhovni sin. To skrivno razmerje matere in sina je med Lawrencejem in gospo Shawovo trajalo čez štiri-deset let. Ko se je 1918 Lawrence vrnil v Anglijo, je živel osamljeno, zavil v skrivnosti. Ves v strahu ni znal najti stika s stvarnim življenjem. Ko je napisal knjigo „Sedem stebrov modrosti“, ni znal najti potrebnih zvez z založniki. In verjetno knjiga ne bi nikoli izšla, če se med Shawovo ženo in Lawrencejem ne bi razvilo razmerje kot je med materjo in sinom. Shawova žena je Lawrenceja pravilno posvojila z vsemi zakonitimi obveznostmi, vendar je ostalo vse tajno. Našla je potem založnika in prevzela vse naloge avtorstva. Med obema se je razvila obilna korespondenca. V nekem takih pisem je Lawrence svoj odnos do nje označil takole: „Ne, vi niste samo moja mati, moj dom, vi ste moja svoboda.“ Dalje: „Pomagati mi morate, da bom pri ljudeh dosegel popoln prezir kajti sam sem preveč strahopeten, da bi pred ljudmi javno priznal svojo propalost.“ Ta pisma bodo zdaj v Londonu izšla v posebni knjigi.

• Občni zbor Slavističnega društva Slovenije je bil letos 3. oktobra v Novem mestu. Ravnatelj knjižnice Mirana Jarca, Bogo Kumelj, je za to priložnost organiziral rastavo rokopisov in knjig Ivana Cankarja, kolikor so v lasti knjižnice. Na ta način je Novo mesto proslavilo pet-desetletnico Cankarjeve smrti.

• Hrvatski narod, hrvaški mesečnik v Buenos Airesu, je 20. septembra ponatisnil iz Glasa št. 13, 30.VII. 1968 članek Kardinalno neznanje.

LEPO PROSIMO, bodite previdni pri nakazovanju denarja. Še vedno se dogaja, da nekateri prilagajo denar pis-mom, a pismo prejmemo — brez ban-kovca. Nakazujte samo po čelkih na naslov: Rodolfo Jurčec, Ramón L. Fal-cón 4158, Buenos Aires, Argentina.

DVANAJSTI KULTURNI VEČER

OB BALANTIČEVEM KRESU

Literarni in gledališki odsek Slovenske kulturne akcije sta v petek 18. oktobra pripravila poseben večer za petin-dvajsetletnico Balantičeve smrti v ognju (zgorel 24. novem-bra 1943): kresovanje ob spominih na Franceta Balantiča kot človeka in recitacija njegovih pesmi. Tine Debeljak je prebral neobjavljeno pismo, ki ga on hrani in ki ga je pisal Balantičev vojaški poveljnik; živeli smo se v zgo-dovinsko usodnost dogodkov tiste noči 24. novembra leta 1944., ko je pesnik padel v plamenih v Krajčevi hiši v Gra-hovem. Pismo je vredno, ker govori o hrabrosti slovenskih fantov in pokaže na ogromno krivdo nemškega okupatorja. V vrh pesnikovih poslednjih trenutkov nam je nato Nikolaj Jeločnik, ki je skupaj z Balantičem in Francetom Kremžar-obiskoval gledališki seminar igralko Mile Šaričeve pri ljub-ljanskem umetnostnem klubu Krog, dramatično in ekspre-sivno odigral odlomek iz Hamleta: Osorni Pirus... tisti, ki ga je deklamiral Kremžar v uri, ko je nato segel v roko prijatelju pesniku in dejal: „France, skupaj bova umrla!“ Močna igra v spomin na dan, ko je slovenska poezija šla preko ognja in krvi.

Poslušam in se življam v nedojemljivo tragiko, vendar preko vsega začutim Balantičev metafizični mir ob skorajš-njem dotiku s smrtno in prepričan sem o njegovi popolni predanosti umetnosti, ko je v najtežjih trenutkih mogel še doživljati baročnost Shakespearovih verzov... Ob Jeločniko-vi dramatični igri opazujem mirno podobo - lik pesnika Franceta Balantiča, kot ga je v glino upodobil kipar France Ahčin, kako preko tega poprsja meče ogenj od spodaj mla-

dostno silhueto po steni. Kako mladi so bili slovenski liriki (in svetovni) v svojih najtežjih trenutkih!

Ob odmoru sem slišal na hodniku mnenje, da bi bil šel Balantičev pesniški razvoj v smeri proti abstraktnemu iz-razu. Ne verjamem — saj se pesnik z doseženim polnim človeškim izrazom navadno ne razvija v abstraktnost. Raz-vojar gre v vse smeri — tudi v očiščenost izraza in motiva — vendar harmonično in sorazmerno. Laže pa si predstavljam sorodnost Balantičevega izraza s Kocbekovim, le da je Balantiču vrec čistejši in lirično globlji.

Potem je Tine Debeljak prebral še pismo, ki ga je pe-snikova mati pisala posredno njemu. Vsebina je čudna, celo neprijazna, dvomimo, da ga je res pisala roka Balantičeve matere... Ampak višek večera in kresovanja je bil v našem pristnem spominu na velikega mladega pesnika. Nikolaj Jeločnik, član nekdanjega umetnostnega kluba Krog, v katerem je bil tudi pesnik Balantič, je izvajal z umetniš-kim občutjem izbor Balantičevih pesmi in verzov, ki jih je za to priložnost zbral v organično celoto. Začel je, kot je skoraj naravno za začetek Balantičeve poezije: „To jutro je polno samotnih trav / in jaz pastir sem v gori zapuščen...“ Zavem se, da je Balantičeva poezija vsesko-zi v bistvu pastirska poezija, ki se razrašča v tragično doživetje svojega časa in v metafizične spoznave, a se neprestano vrača v prvotno intimno povezanost z naravo in z Bogom. Jeločnik jo je pravilno izvajal v pobožnem

(Dalje na 7. strani)

V Mariboru je praznoval letos 29. oktobra — na narodni praznik, ki ga tam niso slavili — svojo osemdesetletnico eden najfinejših in najtišjih slovenskih pisateljev *Stanko Majcen*.

Po karieri je bil jurist, šef kabineta dr. Korošca in ljubljanski podban za časa Natlaččevnega banovanja do začetka 2. svetovne vojne, ko je bil upokojen. Znan je bil kot visok uradnik notranje uprave, kot strokovnjak v tej stroki, iz katere je v srbsčini napisal par knjig. Verjetno tisti — recimo župani — ki so imeli kaj opravka z njim na banovini, nikdar niso pomislili, da so imeli stika s pisateljem, ki so ga kritiki začeli šele po drugi vojni odkrivati in je danes zablestel na nebu ljubljanske literarne zgodovine kot najboljši pisatelj med dvema vojnoma, vrstnik samemu Prežihovemu Vorancu, dasi je docela različen od njega. To primerjavo z njim in to mesto ob njem mu je postavila profesorica književnosti na ljubljanski univerzi Marja Boršnikova v dveh zvezkih Izbranega dela, ki ga je zadnji dve leti izdala založba Obzorja v Mariboru (I. 1967; II., 1968.) V spremnih študijah je postavljen visoko nad hrupno dnevno literaturo teh desetletij kot izbran duh, ki je obenem tudi vodnik v novo dobo, ko bo tiha lepota zopet dobila mesto v življenju in v knjigi. Majcen je s svojo umetnostjo premagal njemu nasproten in krivičen čas, premagal preganjanja, upravna šikaniranja, razlastitve, zaničevanja, cenzure in odlaganje tiska ter zaživel ob 80-letnici v pravi notranji vrednosti svojih stvaritev. Zato gre gotovo zasluga Boršnikovi, ki mu je s svojim pogumom in avtoriteto priborila zaslužen vrednotenje. Majcnu pa čestitamo, da je v poznih letih doživel priznanje, ki si ga je v svoji skromnosti komaj predstavljal in nikdar terjal.

O Majcnu pripovedniku in pesniku smo pri Slovenski kulturni akciji pisali že mnogo in večkrat. Za 70-letnico sem pričel pripravljati študijo o njem — gotovo prvo po literarno zgodovinski začetni oznaki dr. Grafenauerja leta 1914 —, ki pa mi je dozorela za objavo šele l. 1961 in je bila priobčena v Meddobju 1961, VI, št. 3-4; 1962, VI, št. 5-6, in 1963, VII, št. 1-2, za 75-letnico. Prav tedaj pa je pisala študijo tudi Boršnikova, ki pa je mogla iziti šele leta 1967, datirana z letnico 1963 (?), ter je zato opravičljivo, da moje študije ne omenja. Toda v II. delu iz l. 1968 je tudi ne omenja, dasi citira iz nje neki citat, toda na način, da je vzet lahko iz kakršne koli zveze, ne pa iz študije. To omenjam zategadelj, ker označuje na platnicah v imenu založbe Kramberger kot prvo študijo o Majcnu študijo prof. Marije Boršnikove. Da, prva študija — v domovini! Izseljenci ne prihajamo v evidenco, vsaj ne kot ustvarjalci. Nasprotno pa so doslovno in v polnosti citirana vsa Majcnova dela, ki so izšla v emigraciji — pri Slovenski kulturni akciji. Tako zbirka proze *Povestice* (1962) in poezije *Dežela* (1963), ki jo je izdal pri Slov. kult. akciji pod psevdonimom Fran Zore, kar je tudi omenjeno v mariborski izdaji; kakor tudi posamezne pesmi, izhajajoče v Meddobju. Boršnikove II. del Majcnevega Izbranega dela je morda prva publikacija v domovini, ki vpoštevata tudi v emigraciji izdana leposlovna dela, kar je velik napredek in znamenje nove zore... In kot takega ta dogodek tudi z veseljem registriramo.

Zgodil se je ob Majcnu, ob njegovi osemdesetletnici.

Tako je Majcen moderni slovenski pisatelj, ki sta ga istočasno na novo odkrila emigracija in domovina. In ga je domovina postavila še više, dasi je izrazil pisatelj slovenske katoliške „moderne“ in eden najvidnejših dominisvetovcev. Kakor vemo, je začel pri akademskem listu *Zora* in je bil tudi urednik njegove literarne priloge. Samo za hip se je oglašil tudi v *Zvonu*, sicer pa je bil veskozi sodrudenik Doma in sveta in z eno dramo tudi *Mladike*. Bil je čuden pisatelj, ki je ustvarjal v presledkih. Najprej v medvojnih letih (1914 - 1920) povestice iz velemestnega življenja, z gališke fronte in drame iz časa avstrijske okupacije Belgrada (Kasija, Dediči nebeškega kraljestva). Šele čez nekaj let svojo najboljšo prozo, avtobiografski fragment *Detinstvo* in zanimive pesmi *Zemlja*. Nato je umolknil do druge svetovne vojne, kajti zajet je bil z državno upravo v Belgradu, Mariboru in Ljubljani. Šele med okupacijo je začel pisati znova legende iz Jezusovega življenja in istočasno spomine iz prve vojne, kar je dalo eno najlepših slovenskih knjig *Bogar Meho*, ki je dobila prvo nagrado leta 1944. Par dni pred našim odhodom je ljubljanska Drama uprizorila njegovo domačijsko dramo *Matiere*, ki pa je doživela tisk šele letos v II. delu Izbranega dela. Tako je med okupacijskim „zapovedanim molkom“ ustvaril z novim ustvarjajočim pogonom nova znamenita dela. Po l. 1945 je padel pod kolesa vseuničujočega stroja in je doživel pomanjkanje in ponižanje in razlastitve, toda ni izgubil stvariteljske sile: napisal je v tem času po „osvoboditvi“ dramo *Cesar Janez*, ki je iz rokopisa tiskana v II. delu Izbranega dela. Prav v zadnjem času pa je napisal kot doslej svoje zadnje delo *Spomine na Korošca*, ter rokopis izročil prof. Marji Boršnikovi, kar je razglasila tudi v svet. Kdaj bo zagledal luč sveta in kakšen? Kakor je videti iz izborov Boršnikove, ima Majcen v rokopisu še več mladinskih pesniških zbirk in morda še marsikaj, kar priča o njegovih stvariteljski moči še v osemdesetletju starosti. Kje je pri njem tista meja ustvarjalnosti 50 let, ki jo je določil Pregelj — bolj zase kot za druge? Že Tavčar jo je postavil z najboljšimi deli na laž, in Majcen tudi. Ljubljanski župan in ljubljanski podban...

Nimamo zdaj prostora za oznako njegove umetnosti in njegovega mesta v slovenski književnosti. To sem storil v omenjeni študiji. Poudarim samo, da je zdaj tudi doma priznan kot klasik slovenskega ekspresionizma in kot eden velikih pisateljev, ki je bil ves ta čas med nami tih, skromen in skoraj nepoznan. Toda tisti, ki so ga poznali, so ga vedno cenili visoko in jim je bilo neizmerno hudo, da ga je uradniško delo morilo. Toda — ne umorilo! Vedno znova se je pognal na dan v novi luči kot prodoren duh, ki je zrl naprej in šel pred nami. Ko gleda zdaj nazaj na svoje skromno delo, katerega je on sam smatral vedno še za skromnejše, je lahko zadovoljen in prepričan, kakor ga

(Dalje na 6. strani)

Pisatelj Stanko Majcen

KRŠČANSKI NAVDIH ODPORA V RUSIJI

Iz krogov literarne levice na Zapadu se pogosto čujejo protesti ob sovjetskih procesih zoper pisatelje. Nič manj pogost pa je v njih poskus utajiti ali krivo interpretirati krščanski navdih intelektualcev-bojnikov za svobodo v ZSSR. Tak protest je bil v obrambo Larise Danielovne, Litvinova in tovarišev objavljen v *Le Monde* 11. oktobra. Pisec pa v njem tudi trdi, da ti mladi intelektualci „zbirajo knjige Berdjajeva, ikone in portrete Nikolaja II., ne ker bi se zares vrtnili k spiritualizmu ali monarhizmu, temveč zato, ker imajo nagnjenje do vsega nenavadnega“.

Prijatelj v Moskvi obsojenega Vadima Deloneja, Gabriel Macnev je v pismu uredništvu (14. oktobra) to trditev označil za „ne brez perfidnosti“. „Gotovo je pod vladno razcveto tisto, kar strokovnjaki navadno imenujejo 'srebrno dobo ruskega slovstva', toda absurdno je pomešavati eksistencialno zanimanje, ki ga sovjetski intelektualci nove generacije kažejo za religiozne probleme z ne vem kakšnim domotožjem po carstvu.“

Predvsem pa tisti, ki to zanimanje znižuje na 'nagnjenje do vsega nenavadnega', žali spomin velikih krščanskih poetov, kakor sta bila Pasternak in Ahmatova, sramoti trpljenje Solženicina, Sinjavskega, Dobrovolškega, ki drago plačujejo svojo drznost, da se pripoznajo za kristjane v deželi, kjer ima samo državni ateizem pravico do izraza.“

• Zastopniki Tržaške filharmonije so se dogovorili s predstavniki Slovenske filharmonije v Ljubljani, da bo 11. aprila 1969 v Ljubljani gostovala Tržaška, 21. aprila 1969 pa v Trstu v gledališču Verdi Slovenska filharmonija. To bo prvo gostovanje Slovenske filharmonije v Verdiju. Med obema ustanovama pa je prišlo še do drugih plodnih dogovorov medsebojnega sodelovanja.

• Slikar Avgust Černigoj je od 2. do 13. septembra letos priredil razstavo svojih najnovejših del v Občinski galeriji v Trstu. Razstava je obsegala 30 del. V istem času je v galeriji Torbandena razstavljal tudi slikar Klavdij Palčič.

ZA SKLAD GLASA so darovali: g. Ivan Trtnik, Buenos Aires, 300 pesov; N. N., Hurlingham, 1.000 pesov; ing. Jože Györkös, Kanada, 4 dolarje. — Lepa hvala.

Nikolaj Jeločnik

Z BRUMNOM OB EVANGELISTU KREKU

Srečanje z avtorjem knjige „Srce v sredini“

ZDOMSKI ŽIVŽAV. Berilo za 3. in 4. razred slovenskih osnovnih šol v zdomstvu (168 strani). Bogato ilustrirano knjigo je priredila komisija šolskega odseka Zedinjene Slovenije pod vodstvom Pavleta Ranta in s sodelovanjem Mije Markež, Marjane Batagelj, Angele Klanšek, Katicke Kovač in Zdenke Jan. Oprema je delo Francija Holosana, zemljevidi Vladka Voršiča. Tiskala tiskarna Vilko, Buenos Aires.

IZID NOVE Zgodovine slovenskega slovstva napoveduje Mladinska založba v Ljubljani. Napisal jo je dr. A. Slodnjak, univ. prof. v pokoju in član Akademije. V napovedi je rečeno med drugim: „Iz nove zgodovine je vseskozi čutiti, da jo je napisal globok poznavalec slovenske knjige, naj je sodba pisana za preteklo ali za sodobno slovensko knjigo. Iz nje je čutiti široko razgledano in prizadeto osebnost slovstvenega delavca, ki mu je slovenska knjiga vedno prva stvar. Ta zgodovina bo edinstvena tudi po tem, ker bo prvikrat ovrednotila slovensko knjigo, ki je izšla v zamejstvu. Svojo ceno bo knjigi dalo tudi skrbno izbrano ilustrativno gradivo.“

ZALOŽBA Obzorja v Mariboru je izdala pesniško zbirko Alenke Glazer *Ujma*. Odlikuje se po dobrem jeziku, globoki, nežni lirčnosti in izvirnosti, pišejo kritiki.

FRESKE RESTAVRIRAJO v Lutrovski kleti pod gradom v Sevnici. Strokovnjaki pravijo, da so to edine renesančne freske v Sloveniji, delane na zid. Dolgo so iskali, da so našli pravo tehniko za odkrivanje in restavriranje. Kapela je bila najprej katoliško svetišče, pozneje pa so jo protestantje spremenili v svojo kapelo. Nazadnje pa so je spremenili v vinsko klet...

POMURSKA ZALOŽBA v Murski Soboti je izdala roman *Mrgolenje v prahu*, ki ga je napisal Ewald Fišer. Knjiga popisuje življenje ciganov v Prekmurju.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE v Trstu je začelo sezono z izvedbo Čehova drame *Tri sestre*. Povabili so režiserja Bojana Stupico iz Beograda, med glavnimi igralkami je bila Serdočeva. Začetek nove sezone so prišli pozdravit tudi številni gostje iz Ljubljane.

DRAMA NAŠEGA ČASA in Drama v našem času je naslov festivalu dramskih prireditev v Beogradu, ki ima namen pokazati predvsem nove smeri v iskanju gledališkega izražanja in tudi iskanja korenin sodobne problematike. Festival je mednaroden, usmerjen na čas, zato imajo pristop skupine s sodobnim pojmovanjem gledališke umetnosti. Na pragu sezone naj se namreč poda smer in osnovna ideja, Festival je imenovan Bitef. Letošnji se je začel z nastopom pariškega gledališča Victor García, ki je igralo dramo Pokopališče avtomobilov. A začetek ni izbrisl spomina na lanski nastop newyorškega Living Theater. Kaže, da je od tam prišla i vsebina i oblika, kako klesati smer nameravanih vsakoletnih belgrajških gledaliških prireditev. Letos je veliko zanimanje za avantgardno češko gledališče Divadlo za Bravom (Gledišče za vrati), medtem ko sta skupini Laboratorium iz Bratislave in Komedija iz Bukarešte sporočili, da bosta nova dela pripravili za 3. mednarodni festival na jesen 1969. Na sporedu tega belgrajskega gledališkega festivala so prvenstveno dela našega stoletja, pa tudi klasikom (Shakespeare in Molière) se ne izogibajo. Celo Nestroyeva so igrali. A režijo so morali prilagoditi našemu času. Po vsaki predstavi je takoj razgovor v simpoziju.

Za Brumnovo knjigo sem se vnel, še preden je izšla. Ko sem listal po prvih straneh rokopisa. Pol je pisan s peresom, pol s strojem, pa spet so v njem že prej tiskani listi: izrezki iz že objavljenih esejev, razmišljanja iz prejšnjih let — pester mozaik skrbnega in načrtnega prizadevanja. Vedel sem, da tako delo ni plod trenutnega nagiba, marveč je sad dolgotrajnega, zavednega hotenja, pa slednjič dela, dela, dela.

Brunnova ustvarjalna delavnica mi ni nepoznana. Mnogo mi je sam povedal in spet povedal o njej. Precej jo je očrtal Tine Debeljak ob razgovoru s piscem za dne rojstva prve Brunnove knjige v Argentini, še vedno — in, Bog daj, še dolgo diskutiranih *Iskanj*. Veliko tega, kako Brumen dela, kaj dela, čemu dela in za koga dela. pa se mi je odkrivalo spet in spet, ko sem njegove stavke iz rokopisa prelistal v svinec. (Vedno me boli, kadar svež, modro ali črno obarvan rokopis slovenskega pisca prelistam v brezdušno svinčeno zliv; tako me stisne, kot da ranim in ubijam s toliko ljubeznijo, s takim srčnim naponom, s tako samorastno hotenostjo na tujih tleh rojene žive besede slovenskega ustvarjalca sredi neslovenskega, slovenstvu tujega, včasih celo mrzkega in sovražnega sveta...)

Ko sva se srečala — prijetno deževen večer je bil: ti so najlepši za naša srečanja — sva govorila o mnogocem. Seveda se je vsaka druga misel dotaknila Kreka in knjige o njem. Za trenutek me je ujela želja, da bi na magnetofonski trak posnel ne samo najine, marveč vse besede, ki so se v tistih trenutkih vrtele, motovile in plavale v zraku razsežne, starinske kavarne sredi velemesta. Bi se slovenske misli in besede zaznale na njem? V tem baletu besed Babilona buenosaireskega, kjer se vsi razumejo, kot je že davno tega vzkliknil Rubén Darío? Bi bila v tej vrtoglavi govornjenja različna takšna ali večja ali vsaj enaka gigantska postava, kot je bila v spletnju najinili misli in besed: podoba Evangelista Kreka?

Veliko mesto velikega sveta. Tu resnično laže doživljam genij in veličino Evangelista Kreka. Mislim si, kako je moral Brumen čutiti podobno, ko je v neslovenskem svetu, brez posebnih in premnogih virov, s toliko ljubeznijo klesal in oblikoval s pisano besedo lik najboljšega človeka in največjega Slovenca. Kajti Brunnova knjiga se je spočela in rodila v neslovenskem velikem svetu. Ta danost ji je vtisnila poseben pečat. Pri *Iskanjih* je rahlo zaznavno, pri *Srcu v sredini* plemenito očit. Pečat naše slovenske prisotnosti v velikem svetu. Verjetno bi Brumen v drugačnih razmerah, na domačih tleh, postavim, tudi pisal knjigo o Kreku. A takšna, kot je zdajšnja, bi ne bila. To je naša velika bogatija: prisotnost slovenskega ustvarjalca v velikem svetu, slovensko kulturno ustvarjanje v velikem svetu, motrenje slovenskih dogodb in zgod, slovenskih potreb in iskanj v velikem svetu. Ne lov za zlatom, marveč lov za duhovno bogatijo. Dokler bo to hotenje, živimo. Kadar ga ne bo več, smo pisani smrti: nobena slovska bančna ustanova nas ne otme pred njo... V velikem svetu je slovenskemu ustvarjalcu zorni kot drug, razsežnost druga, stvarjalni lok drugačen: zajetnejši in bolj napet v vesoljsko vzpetost. (In kadar zrem naše potikanje po tujih obalah, kadar se kot Enej za trenutek iztrgam iz objema Didone v kartažanskem velemestu — podoba je vzeta iz Papeževga *Osnovnega govornjenja in petja* — in se zagledam na vzhod, kjer se v obretu mesečnih noči še motajo krvavo razžarjeni oblaki gorečega rodnega Iliona, se mi tegobna in v solzah tolikih spominov natrgana tragičnost nena- da sprevrže v bogatijo zaznanja: brodolomci smo na kartažanski obali, vrženi v veliki svet, ne v pogubo, marveč v očiščenje, v katarzo, v bogatenje s katarzo — vse naše delo, če je res naše in iskreno pristno, je te bogatije polno!)

Govoriva. Zdaj on, zdaj jaz, zdaj oba. Včasih se ujameva, ko govoriva oba hkrati, nasmehneva se v zadregi, ker bi drug drugega rada prehitela. Vse se vrti okrog knjige o Kreku. Brumen živi v njo. Kako čisto drugačno je njegovo lice v teh trenutkih, ko nama je Evangelist Krek blizu. Oči mu diha nek poseben žar, ki sem ga pri njem opazil samo takrat, kadar je veherentno branil kako svojo tezo ali zagovarjal koga, ki mu je po srcu. Ogenj ustvarjalca, ki ljubeče zre na svojo stvaritev kot mati novorojenemu otroku v lice. Vprašanja in takšnih trenutkih so nadležna. Pa so kot muhe, ki so bolj tečne, čim bolj jih odganjaš. Ta neogibna vrtnja slehernega radovedneža (časnikarska vsiljivost mi je od nekaj zoprna!): Kaj je bil nagib pri pisanju... odkod naslov knjigi... kdaj in po kom je stopil v Krekov svet... kdo je še pisal o Kreku... v čem se dosedanja pisanja o Kreku ločijo od njegovega... v čem sploh je različnost *Srca v sredini* od stereotipnega pisanja biografij, bolj: je *Srce v sredini* sploh biografija?... poslanica napisanih besed... kaj Krek danes pomeni, nam, domovini, slovenstvu... Krekov genij, veličina... pa če bi bil še živ... če bi bil živ vsaj še ob usodnem prelomu 1941-45...

Vprašanja, odgovori, ugibanja, ugotavljanja, misli, besede, trditve, zanikanja, razmišljanja, postanek, molk... In spet znova: ista igra, a vendar različna: kadar začneš, ne moreš jenjati.

Za Kreka se je zanimal že doma. V tem in poznejšem ima profesor Ivan Dolencec danes osemdesetletnik, levji delež. To pove Brumen z ljubečo besedo, kot bi sin povedal o očetu. O tem je tudi pisal, povedal, razložil. Dolencec ga je povedal v Krekov svet, mu ga odkril, približal, oživil. Kako toplo reče o Dolencu: „On je tudi usmerjal prve moje korake,“ v študij Kreka. In: „... je izdajanje Krekovih spisov preložil na moja ramena...“ Res, peto knjigo Krekovih izbranih spisov, ki jim je bil spisovatelj, zbiratelj in redaktor Dolencec, je zbral, uredil in za tisk pripravil že Brumen nemška okupacija je preprečila, da bi že tiskana knjiga na svetlo prišla (uvod

(Uredil Ruda Jurčec. — 200 strani)

V zbornik se uvršča petero razprav, tudi tiste, ki obravnavajo preteklost, se-gajo s končnimi zaključki v naš čas.

Strokovnjak za protestantsko dobo Vekoslav Bučar odkriva javnosti zaključno poglavje iz nje: Zagorice — zadnji ostanek slovenskih Trubarjevih protestantov. Osvetluje ga zgodovinsko, sociološko in književno-zgodovinsko. V tej vasi nad Podklošтром so pred 10 leti našli edini izvod luteranskega katekizma iz l. 1580. Potreba zagoriške cerkvene občine so privedle l. 1784 do ponatisa Dalmatinovega molitvenika iz leta 1584, prilagojenega koroškemu narečju. V začetku našega stoletja je med temi protestanti zmagala nemščina.

Dr. Tine Debeljak sledi folklor-nim virom Martina Krpana (Doneski k Levstikovemu Martinu Krpanu) in pride do zaključka, da je Levstik bolj zajemal iz slovenske ljudske folklorne dediščine kot iz tiskanih motivov; da je v temelju gorenjska snov z notranjskim dodatkom tihotapljenja soli. Navdih za oblikovanje je bil narodnostni (in ne socialni, kot trdi Slodnjak).

Dr. Srečko Baraga: Odnos Slo-venije do Jugoslavije je na obsežni do-kumentaciji temperamentno napisana študija z marsikaterim odkritjem in originalnim pogledom. Ne eno izmed raznih legend razbija, postavlja pa marsikatero trditev, ki bi naj kazala smer našemu delovanju za prihodnost. Zato velja to študijo preučiti z vsem čutom odgovornosti.

Na sodobni, zlasti severnoameriški li-teraturi gradi Jože Velikonja raz-pravo Sodobna politična geografija in slovenska politična stvarnost. Na Sloven-skem je še danes v razvoju povezovanje mozaičnih enot, in to vodi v funkcionalno zgrajeno strukturo raznih pokrajinskih delov, ne pa v zlit in enoten narodnostni teritorij.

Vinko Brumen se v razpravi Naše občestvo loteva poglobitnih vprašanj, ki jih moramo stalno reševati: srede-težnih in sredobežnih sil, notranjih in zunanjih občestvenih ustanov, med temi zlasti politične in cerkvene organizacije, o našem poslanstvu, torej v boju za svo-bodo in o kulturnem delovanju; o prena-rajnanju, obnavljanju in dialogu. V do-datku poda Zamisel dela v zamejski Slo-veniji in zanjo.

(Ta zvezek Vrednot lahko kupite pri naših poverjenikih ali v pisarni Slov. kult. akcije. Cena izvodu je 1.000 pesov za Ar-gentino, za inozemstvo pa 3.50 dolarje).

Avstralske MISLI so začele z majsko številko objavljati v prevodu poglavje iz knjige Bernarda Lamberta *Shepherd of the wilderness*, o Baragovih otroških in študentovskih letih v Trebnjem in v Ljubljani. Dosti obširno poglavje popisuje čase, ko so bili Francozje v posesti slovenskih dežel.

DRUŠTVO matematikov, fizikov in astrono-mov Slovenije je privedlo 23. junija letos slo-venost ob otvoritvi nanovo opremljene sobe v rojstni hiši slovitega matematika Jurija Vega, v Zagorici.

to knjigo Krekovega dela je v zdomstvu objavil v dveh letnikih Vrednot, ker je ro-kopis rešil...).

Knjigo o Kreku *Srce v sredini* je založila in izdala Slovenska tiskovna družba Baraga. Brumen omeni, da ga je direktor založbe Lado Lenčec CM po nekem njegovem preda-vanju o Kreku nagovoril — šegavo reče „izzval“ —, da je začel pisati svoje veliko delo.

„In naslov?“ sem radoveden. (Mnogokrat se že v naslovu odkrije piščev pogled, na-gib, smer...).

„Beseda je iz župančiča,“ beseduje. „Označuje posrečeno tisto, kar sem hotel v delu pokazati, namreč Krekovo mesto v tedanji naši skupnosti.“

„O Kreku so pisali, pravzaprav je vsakdo moral pisati v tedanji dobi o njem...“

„Res,“ pravi, „a knjigo je doslej napisal samo Ruda Jurčec; manjše delo je v angleščini objavil Rudolf Čuješ. France Terseglav je napisal zelo prodirljiv in zgoščen članek za Čas. Nanj sem se večkrat naslonil v razčlembah Krekove osebnosti...“ Potem pa, kot da se hoče popraviti, ne sme pozabiti (in vem tudi jaz: ne smemo pozabiti): „Čez vse pa Dolenec: on nam je Krekovo delo zbral in izbral, on se je zaglabljal vanj in nam ga približal: Dolenec nam je največ Kreka dal.“

Ustaviva se ob Jurčecu. Njegovo potovanje Skozi luči in sence je v obeh prisotno. Rad bi vedel, v čem je bistvena razlika med Jurččevo in njegovo knjigo o Kreku. Brumen pleče misel:

„Ni lahko tega povedati na kratko. Morda v tem, da je Jurčeca, če tako rečem, zanimal Krek predvsem kot politik v zapletu idej in teženj tistega časa; jaz pa sem ga trideset let pozneje in tudi trideset let za tem, ko sem ga začel študirati, skušal zajeti sicer širje, čeprav sem politiki prav tako posvetil dobršen del knjige, a me je bolj kot doba zanimalo, kako jo je on doživljal in oblikoval...“

Kot preblisk se utrne v meni zasnova in zgradba Brumnovе knjige: Krekova življenjska pot — Opravljanje poslanstva — Krekov človeški lik... Trije veliki oporni stebri, na katerih gradi Brumen. Kako vse drugačen je ta življenjepis od običajnih, ki smo jih vajeni: tistih šolskih, tako nemogočih: narodil se je... ker je bil, so ga poslali... potem ko je... zato pa je... umrl je... in do solzave dolgočasnosti naprej! Pri Brumnovem Kreku gre za globinsko razmišljanje v Krekovo osebnost, za njegovo plodno prisotnost v določenem razvojnem obdobju naše slovenske narodne in človečanske stvarnosti. Datumi, dogodki, so samo postavke, ki prožijo in odpirajo razgled v širino in veličino edinstvene osebnosti v slovenski zgodovini, genija v času že zavestne zgodovinske odgovornosti in poslanstva slovenstva v zboru srednjevropskih narodov, slovenskega Mojzesa ob rojstvu in rasti evropske in slovenske krščanske demokracije, vidca in preroka, ki je za več kot pol stoletja prehitel svoj čas in govoril, mislil in delal, kot da živi v dneh 2. vatikanskega vesoljnega zbora... .

Brumen mi zaupa: „Zaradi Kreka mi je koncil tako blizu...“ Potem veže misel, govori o svojem delu za knjigo, o metodi, o pisanju samem: „Mene pri Kreku za to knjigo niso najbolj zanimali zunanji dogodki v njegovem življenju, tudi njegove storitve kot take ne: za njimi sem ves čas iskal človeka, ki je to doživel ali to storil. Zato se tolikokrat skušam postaviti na njegovo mesto in misliti, kakor je verjetno on mislil, ko se je za kako dejanje ali stališče odločil...“ In pa: „Nisem pisal iz nikake teze. Zanimalo me je le, kdo je bil Krek in kaj je pomenil; ob njem in skozi njega pa sem si skušal pridelati podobo javnega delavca in jo pokazati. Knjiga ne vsebuje nobenega posebnega 'sporočila', nudi pa mnogo gradiva za vsakogar, ki hoče raz-mišljati o naši preteklosti, pa tudi sedanjosti...“

Ponovim, kar sem mu že prej nekoč dejal: „Nisem še v slovenskem pisanju zasledil knjige, ki bi človeški lik svojega junaka obdelavala tako z vseh strani, kakor *Srce v sredini*. V tem je v našem pisanju izredna novost in lep korak naprej.“

Res. Brumen postavlja Kreka pod drobnogled našega časa, drobnogled slovenskega ustvarjalca zdoma, v velikem mestu: vse zre na njem — kreposti in napake, pogrške in plemenite dejanja, uspehe in neuspehe. Vživlja se vanj, skuša misliti z njim, govoriti z njim, ravnati z njim. Pa se spet vrže med poslušavce, gledalce v areni Krekovega življenja: pozorno opazuje, prisluškuje, vprašuje Krekove sodobnike, tehta in net tehta njihova mnenja, sodbe, naklonjenost ali zavračanje. Ne vdaja se roman-tično zaneseno magnetični sili Krekove orjaške, naddeloveške, genialne osebnosti. Geniji so meteorji, ki prelete svoj vek... Brumen ve, da je Krek genij. A prav zato skuša približati njegovo genialnost navadnemu zemljanu in ne postavlja apriorno genija oltar, na svetilnik ali na obelisk. Za Brumna Krek ni tabu, nedotakljivo „sveto“, amor navaden smrtnik ne sme, če si noče nakopati anatemo vseh zavednih in nezavednih rodoljubov iz prelepe, prežlahadne in deviško poštene doline šentflorjanske.

Srce v sredini! To je Brumnovo delo o Kreku: ne bronast lik, mrzel nezgovoren, trd, zelenkasto zamolkel sredi trga, za katerega se nihče več ne zmeni, niti ga več ne vidimo, ker smo že tolikokrat šli mimo. Vsak dan hodimo mimo. Vsi hodimo mimo. Ne bronast lik. *Srce v sredini!* Živi Krek, Krek našega časa, Krek našega pokoncilskega veka, Krek med nami, Krek človek, predvsem človek, čez vse drugo — človek! To je Brumnovo delo. To je odlika in posebnost njegovega dela.

„Duhovni velikani, to je veliki kulturni stvaritelji,“ se mu je utrnjla misel, ki me za-jame brž, „ostanejo vedno živi, ne le v delih, marveč zlasti v svojem duhu, v svojih idejah, v svojem zgledu. Nam vsem, onim doma in tem, ki smo v zdomstvu, ostane Krek vzgled in prototip ostrovidnega in skrajno požrtvovalnega javnega delavca, ki nikoli ni mislil nase, temveč vselej le na stvar, kateri je služil, in ki je znal vedno spoštovati človeka, tudi drugače mislečega, in z njim govoriti...“

Brumen ne pretirava. Resnično tak je Krekov lik v njegovi knjigi. Pravim si, ko v duhu spet in spet prebiram in prebiram strani iz *Srca v sredini*: „Kako velik, kako čudovit je Krek Evangelist, pa kakšne bedne kreature mnogi, premnogi poniglavci naše bližnje preteklosti in sedanjosti, ki naj bi Krekovo delo nadaljevali, a so v svojo sramoto in našo tragiko izmaliličili slovensko poslanstvo in z neveščimi rokami, s prazno glavo, pa z votlo donečimi frazami tako klavrno zakrmarili naš slovenski in človečanski brod...“

(Dalje na 6. strani)

Vprašujem, kako da se nobeden Krekovih sodobnikov ni lotil večjega pisanja o njem. Brumen meni, da jim je bil preblizu. Poznejši pa menda zato ne, ker „smo na vseh področjih morali popraviti dokaj zamud...“. Mnogo resnice je v tem. A ne zdi se mi zadostno opravičilo. Zame bolj drži: da smo počasni, počasni v misli in besedi, pa še bolj v delu in dejanju in delovanju. In pa, da nam je še vedno ljubši tisti, ki je prvi na vasi, kot zadnji v mestu... Zato tudi ni velikega slovenskega teksta. Sicer bi morali imeti svojo narodno sago, vsaj pet velikih simfonij (če že ne devet...), pa tragedijo, „ki se tudi nam obeta...“, pa samo obeta že od Prešerna sem. Menda za nas teče isti čas, kot za druge teče, in enako teče, kot drugim teče, in na istem planetu jadikujemo, kot drugi jadikujejo... Kako neznansko radi poudarjamo svojo majhnost: majhen narod, majhna domovina, majceni, majceno majceni... Le zakaj ne zasijemo v svet z geniji Krekove in Baragove in Prešernove in Plečnikove mere, pa pustimo svojo zlagano majhnost za tiste, ki še verjamejo v bajko o majhnosti majhnih narodov!

Že ko sem rokopis bral, me je obšlo prepričanje, da ga ni, ki bi v slovenski kulturni zgodovini mogel biti Kreku v par. Brumen me v tem prepričanju utrdi: „Mislim, da je Krek tako svojska osebnost, da bi mu težko našli par v naši domači pa tudi svetovni zgodovini. Dr. Derganc je povedal Dolencu, da je v vsej zgodovini, kar je pozna, morebiti kakih deset mož, ki bi bili tako veliki kakor Krek...“

Ob takem gigantu, ki ga tako malo, premalo poznamo, posebno naša generacija in ta ki raste za nami, se vprašujem, kaj smo izgubili s Krekom in v čem bi bila naša usoda in usoda slovenstva drugačna, če ne bi umrl leta 1917. Brumna neenkrat muči isto vprašanje. Koga med nami ne? Odgovora ni. Ni, ker je tvegano ugibati, kot pravi, kaj bi bilo, če bi bilo... Pa tudi ni odgovora, ker se je, kot spet pravi, z letom 1918 položaj tako spremenil, da je povsod od nas terjal novih prijemov. Meniva, da bi se Krek, ker je bil politik videc, hitreje in bolje znašel. Morda. Vprašanje ostane še vedno vprašanje. Odgovora nikoli ne bo.

Pravi Brumen, da je bila vsekakor njegova smrt v polni moški dobi za nas hud udarec, a morda ne samo to.

Omenim mu, kako se je Krek sam vpraševal, kaj bi imela nova država, kjer naj bi bili Slovenci, od tega, če bi on umrl.

„Ne, ne, ne tega...“ zamahne z roko in zatrdi brž: „Ne država! Mi bi mogli iskati odgovora na to njegovo vprašanje takó: Kaj smo imeli od njegove smrti!“ Prestane, pa spet pribije: „Da, kaj smo imeli od njegove smrti...“ Potem pa, kot da ga je prešinilo nenadno spoznanje, ki tudi mene zajame in vzburi: „A zlasti skušajmo odkriti in oceniti, kaj smo imeli od njegovega življenja...“ Na to pokaže Brumnova knjiga. Da, kaj smo imeli od njegovega življenja. Kaj še imamo od njegovega življenja. Kaj naj imajo prihodnji slovenski rodovi v svobodni, po vseh priznani slovenski državi od Krekovega življenja, saj za slovensko svobodo, za našo narodno državo, za našo enakost v zboru svetovnih narodov je živel, delal, trpel, ljubil, gorel in izgorel!

Naše srce v sredini. Neiztrohnjeno srce. Krek na prelomnici svetovnega časa. Krek sredi slovenske stvarnosti ob rojstvu naše zavestne prisotnosti v svetu in našega vstopa kot narod med narode sveta. Krek luč in pomenilo za naš čas, zdaj in tukaj, zdaj in doma. V Kreku iščimo odgovor, ker je odprta knjiga, živa beseda, svetla luč in ljubeče srce. Srce v sredini!

Kako lepo je velemesto v dežju. Zdi se mi, da dežna kaplja nenehno opominja, kako sta nebo in zemlja tvorno in nerazvezno povezana po živih sokovih srca, duše in božjega.

Brumnova knjiga o Kreku je taka dežna kaplja. V teh dneh se mi zdi kot sferičen odjek in odgovor na mnoga, premnoga vprašanja, ki mučijo Slovence v svetu zase in za Slovence doma. Toplo srečanje s slovenskim ustvarjalcem v velikem svetu, ki me potrdi v veri: *narodu, ki ima Kreka Evangelista, je pisano življenje, ne smrt!*

Vinku Brumnu prijateljska hvala, da je mene in nas povedel v Krekov svet in nam pokazal na naše živo SRCE V SREDINI.

CANKARJEVA PROSLAVA V LJUBLJANI

Letos 11. decembra bo minilo petdeset let od Cankarjeve smrti. V Ljubljani so ustanovili poseben republiški odbor za proslavo. Predseduje mu predsednik SA ZU Josip Vidmar. Najprej so mislili prirediti osrednjo slovesnost na Vrhniki, a ker se bo začel 9. decembra v Ljubljani kongres Zveze komunistov Slovenije, bodo slovesnosti v Ljubljani. Na sejah odbora so sklenili izločiti iz sporeda glavne prireditve obravnavanje snovi v literarnozgodovinskem in umetnostnem smislu, pač pa bodo predstavili Cankarja kot „borca za naprednost in socialistični red“ ter bo tako seveda Edvard Kardelj slavnostni govornik. Na naslednjih sejah se je mnogo govorilo o potrebi Cankarjevega spomenika v Ljubljani. Predlog je bil poslan pristojnim organom že pred več ko deset leti, a še ni prišlo do uresni-

čenja. Debata je pokazala težnjo, naj bi se zamisel spomenika razširila v spomenik celi Moderni z gradnjo nove galerije, koncertne dvorane ali podobnega. Taka galerija ali dvorana bi morala biti opremljena s kipi vseh utemeljiteljev slovenske „napredne kulture“, pravi ljubljansko Delo.

(STANKO MAJČEN... dalje s 3. str.)

prepričujejo kritiki doma in v emigraciji, da je storil veliko delo.

S to zavestjo, da je storil svojo dolžnost kot pisatelj, naj si lajša težave zadnjih let. Doživel je renesanso ne samo med nami, ki smo vedno v njem gledali izbranega duha, ampak tudi tam, kjer je morda nikdar ni pričakoval. Zauživel je v novi luči, ki mu popravlja krivico.

Mi, ki smo bili njegovi znanci, mu k njegovemu življenjskemu delu čestitamo. Posebej pa mu čestitam jaz osebno v svojem imenu in se mu zahvalim za njegovo sodelovanje pri mojem Domu in svetu, v katerem je dozorela ena najlepših slovanskih knjig, njegov Bogar Meho.

Konstantin Močulski je bil profesor za rusko literaturo na Sorbonni, a svojo kariero je začel kot univerzitetni profesor v Odesi. Umrl je 1948 v Parizu. Napisal je med drugim tudi monografijo o Dostojevskem; njegovo delo velja danes za osrednje sodobno kritično umevanje idej in estetskih zamisli velikega ruskega misleca. Po 1918 se je Močulski pridružil Berdjajevu in z njim doživljal veliki verski prerod posebno med rusko emigracijo. Monografijo o Dostojevskem so sedaj dobili v prevodu tudi angleški pristaši in občudovalci Dostojevskijeve umetnosti. Zanimivo je kritično poročilo V. S. Pritchetta v New Statesmanu. Po Močulskem opozarja na Dostojevskega kot na preroka nove apokalipse, ki bo zajela svet. Po mnenju Pritchetta se to danes uresničuje, ko se iz sovjetske Rusije širijo misli Nečajeva in demonov v novi obliki. Kar se danes odvija na ruski in svetovni ravni, je Dostojevski že napovedal v Besih v likih Nečajeva in Stavrogina. Le da postaja apokalipsa našega časa mnogo hujša. Monografijo je prevedel ruski emigrant Mihael Minihan, izšla pa je pri založbi Oxford.

FAKSIMILIRANA IZDAJA DALMATINOVE BIBLIJE

Založba Mladinska knjiga v Ljubljani bo še letos v sodelovanju z založbo dr. Trofenika v Münchnu izdala faksimilirano izdajo Dalmatinove Biblije iz leta 1584. Faksimile bo izšel kot izredna izdaja v ugledni zbirki založbe Monumenta literarum slovenicarum, kjer so izšli faksimilni rokopisov Prešernovih Poezij in Krsta pri Savici, pa rokopisa prve knjige Gregorčičevih Poezij. Ta izdaja Biblije bo eden največjih založniških naporov po letu 1945. Faksimile bo namreč obsegal 1300 strani in bo razkošno opremljen. Zanimivo je, da bo tudi ta izdaja, kot tista iz leta 1584, tiskana v Nemčiji, tokrat v specializirani tiskarni za faksimilirane izdaje v Heppenheimu pri Frankfurtu. Tudi papir za to izdajo so posebej izdelali v Nemčiji, da bo podobnost z izvirnikom čim vernejša. Skupna naklada bo znašala 70 tiskov. Od teh bo Mladinska knjiga vzela v prodajo 450 izvodov. Cena bo okrog 75 dolarjev.

P O P R A V I v Glasu XV, št. 18, v eseju Fr. Papeža „Poezija in mistika Franceta Balantiča“ sta se vrinili dve smiselni pomoti. V stavku: „Poetična vznemirjenost novega pesniškega rodu štiridesetih let se ni hranila iz zgodovinskih preteklostnih simulacij...“ se mora pravilno glasiti: „... preteklostnih simulacij...“. — Stavek: „Njegovi logiki groze so bolj in bolj ognji žive goreče poezije...“ se pravilno glasi: „Njegovi ognji groze so bolj in bolj ognji žive goreče poezije...“.

Te dni smo prejeli iz Evrope za nas zelo presenetljivo pismo. Poslano je bilo uredniku lista, a podpisnik je ostal označen samo z imenom *Neznani Slovenec*. Ker je pismo podoba razmer v domovini in podaja nekaj misli o tem, kaj si domovina od emigracije želi, prinašamo nekaj odstavkov pisma, ker pač moramo čuvati incognito našega prijatelja. Tako pravi:

„Dragi gospod urednik! Že dve leti prebiram vaš list. Dobim ga eventualno v tujini po nekaterih knjigarnah... Tudi vaši dve knjigi Skozi luči in sence sem prebral. Zelo sta mi bili všeč. Kot sorazmerno mlademu Slovencu so mi postale nekatere stvari iz predvojnih komunističnih spletk jasne. Tega pri nas ne povedo. — Zdi se mi kot Slovencu, da vi od vseh struj emigracije najbolj razumno govorite. Vendar je vaš list Glas le preveč namenjen samo emigraciji, bere ga pa zadnje čase tudi precej Slovencev v domovini, zato bi predlagal, da bi več pisal tudi za nas v domovini, ki se vsak dan sproti srečujemo s komunistično 'modrostjo' in sistemom. Hvaležen sem vam, da vaš list dobivamo brezplačno, vendar bom tudi sam po možnosti prispeval manjši znesek za vaš jubilejni fond.

Zdi se mi pa, da ja premalo protikomunistične literature v knjigarnah v Celovcu ali v Trstu, oz. Gorici. Tako že dve leti iščem III. del Mauterjevih Ljudi pod bičem, tudi knjige Odpri grobovi sploh ni dobiti. Zbornik Svobodne Slovenije 1968 sem letos šele prvič videl, čeprav verjetno izhaja že dalj časa...

Pišem vam prvič. Želel bi, da bi mi odgovorili v eni od številčk Glasa in sicer pod šifro 'Neznani Slovenec'. Vedel bom, da je to odgovor. V kolikor mi boste odgovorili, Vam bom še pisal.

Svojeja imena zaenkrat ne navajam, je pač pri nas velika 'svoboda'. Morda kdaj drugič, v kolikor boste odgovorili. — Najlepši pozdrav in mnogo uspehov v vašem delu vam želi Neznani Slovenec.“

Prav te dni (konec oktobra 1968) se spominjamo dogodkov pred petdeset leti. Že takrat so Slovence dogodki zajeli čez noč — pa tudi npr. Hrvate —, in edini, ki so se znašli, so bili Srbi s svojo dolgotrajno tradicijo samostojne narodne države. Zato tudi niso v diplomatskih pogodbah po prvi svetovni vojni nič izgubili, ampak mnogo pridobili ter je nazadnje, mnogo tudi zaradi naše nepripravljenosti in neizdelanosti slovenskega državnega programa prišlo če nesreče z Aleksandrovo diktaturo po letu 1929 in diktaturo komunizma po letu 1945. Kdor danes daje prednost misli kake kolaboracije s sistemom zaradi nad o kakih „demokratizacij“ komunizma v Jugoslaviji ali drugod, sebi in drugim pesek v oči meče. Kljub raznim taktičnim „šibkostim“ je komunizem trdno v sedlu in se moti tisti, ki misli, da ga bo majal z „infiltracijo“ iz demokratskega tabora, pač pa bo le odpiral lastna vrata za infiltracijo v svoj tabor, kar se že kaže z raznimi obiski in „pogovori v Ljubljani“ in politiko mehčanja hrbtenice emigraciji, o čemer je dovolj znakov. Ne voz pred vprego, ampak vprego pred voz — svoboda domovine in lastne slovenske države bo nujno vrgla tudi rdeči sistem. Seveda bo za to treba še mnogo dela in borb, toda kdo je leta 1848 mislil, da bo leta 1968 zemljevid Evrope tak, kot je: takrat je bila Evropa Metternichova in je leta 1918 padla, leta 1968 je Evropa last komunističnega imperializma in naša borba je danes ista, kakor je bila proti Metternichovemu absolutizmu. Oba, absolutizem in marksistični imperializem razpolagata z istimi sredstvi nasilja, prvi je zrušen, borba proti drugemu pa odpira sili idej in ljubezni do svobode nova obzorja in zagotovila zmage. Gorje tistemu narodu, ki misli, da bo to borbo zmogel šele čez nekaj generacij.

Pa še nekaj: mali narodi pogosto doživljajo, kako jih postavljajo drugi večji v ozadje in njihove načrte za rešitev ter pravo svobodo radi proglašajo za utopije, za gradove v oblakih. To pa je lahko bilo nekoč, toda danes ne velja več. Danes je npr. v Organizaciji združenih narodov včlanjenih že mnogo narodov kot samostojne države, ki so mnogo manjši od slovenskega naroda. Ko je bila pred petdeset leti borba za zmago idej Majniške deklaracije na višku, so nam avstrijski Nemci radi očitali, da si Slovenci grade gradove v oblakih. Med drugimi je v tistih časih na štajerskem ptujski štajerc, last ptujskega župana Ornigga, Antona Korošca razglašal za brezvestnega hujskača in celo veleizdajalca, godnega za strel. Najmanj, kar so Nemci vedeli povedati, je bilo, da Slovenija nikdar ne bo mogla iz nemškega avstrijskega okvira, in so zato sleherno govorjenje o svobodi ali rešitvi proglašali le za blodnje nekaterih zanesenjakov. Toda zmogla je ideja, zmagal je grad v oblakih, propadel pa je Ornigg in ga potem niso marali več niti Nemci, ker je bil rojen kot Ornik, in ga niso marali Slovenci, ker je bil postal nemčur.

Bratom v domovini bomo radi služili z vsem, kar je v naši moči. Vedno bomo radi odgovarjali.

Letošnji študijski kongres slovenskih zgodovinarjev je bil v poletju v Novi Gorici. Na sporedu so bila vsa predavanja posvečena dogodkom pred sto leti, to je dobi taborov in razvoju priprav za osvobodjenje oktobra 1918. Med predavanji je bilo zanimivo osvetljevanje dogodkov pred Majniško deklaracijo. Že po prvem letu svetovne vojne, ki se je potem končala z razpadom habsburške monarhije, sredi leta 1915 je bilo več sestankov med slovenskimi in hrvaškimi poslanci v smislu priprav za ustanovitev skupne domovine Slovencev in Hrvatov v okviru monarhije. Ker med vojno nista zasedala niti dunajski parlament niti sabor v Zagrebu, so bili ti sestanki tembolj važni, ker so se shajali v glavnem poslanci Slovenske ljudske stranke in hrvaki starčevčevci. Tako je bil sredi 1915 najbolj zanimiv posvet v Mariboru, kjer sta slovensko stališče že močno poudarjala Anton Korošec in Janez Ev. Krek. Cenzura je potem preprečila sleherno omembo o posvetih v slovenskih in hrvaških listih. Nasploh je avstrijsko vojaško poveljstvo proglašalo delo za zblizanje med Hrvati in Slovenci za vojne namene monarhije kot najbolj nevarno. O kaki povezavi s Srbi v monarhiji še ni bilo govora. Presenečalo pa je že tedaj svojsko stališče kranjskega deželnega glavarja Ivana Šušteršiča, ki je trdno vztrajal na zahtevi, da se vse priprave za povezavo z jugom razvijajo pod geslom odločne in trdne zvestobe habsburški monarhiji. Toda Korošec in Krek sta mu že močno nasprotovala.

SEZONA GLEDALIŠČA V TRSTU

Umetniški vodja Slovenskega gledališča v Trstu prof. Josip Tavčar je napovedal repertoar za prihodnjo sezono. Na sporedu bodo naslednja dela: A. P. Čehov: Tri sestre; N. Simon: Zares čuden par. Josip Tavčar: Red mora biti (krstna predstava); F. Dürrenmatt: Prekrščevci (gostovanje Mestnega gledališča ljubljanskega); T. M. Plautus: Amfitrio (prvič v slovenščini); M. Mahnič: Martin Krpan (krstna predstava); D. Smole: Krst pri Savici (gostovanje Drame SNG iz Ljubljane); Goldoni-Rupel: Primorske zdrahe in Gorinšek; Rdeča kapica. — Dalje bodo gostovali: Opera iz Zagreba, Drama reškega gledališča, Jugoslovansko pozorišče iz Belgrada. Gledališče bo pripravilo tudi nekaj umetniških večerov komornega značaja.

• Jože Gale je pričel snemati novo kopijo Kekca in sicer v barvni tehniki. Nekaj bo tudi sprememb v zasedbi glavnih vlog in produkcija ne bo samo slovenska, ampak „jugoslovanska“, pišejo ljubljanski listi.

(OB BALANTIČEVEM KRESU... dalje z 2. str.)

duhu, približujoč se skoraj molitvi. Značilnost Balantičeve pesmi je v čistosti intimne lirčne ubranosti; približuje se, lahko rečem, tistim Prešernovim „mokrocvetočim“ verzom iz Venca, ki so najbolj lirčni — „iz srca svoje so kali pognale...“

Iz ozadja muzikalna zavesa — tako primerna za izvajanje Balantičeve poezije (Northov Preludij za kitaro) — a v meni se je prenovila in prepričan sem, da sem slišal tisto žalostno „Oj Doberdob...“. Kresovanje se je razgorelo navznoter, pesem se je vila — pastirsko svobodna, globoka, žalostna. Približala nam je naš čas in našo zemljo. „Kako doma je dobro in lepo, / vsi dnevi nosijo klobuk

postrani...“ Zdrzil sem se: na zvočni trak posnet je je oglašil, kot iz onostranega sveta, glas dekleta: „Ne joči, dragi, nad pepelom sanj...“ Nato spet pesnikov svet v zadnjem, belem razpoloženju, v zadnjem naliivu svetlobe.

Spomini in kresovanja ob Balantičevi pesmi bodo vedno obnovev intimnega slovenskega lirčnega duha; iz vsake pesmi mladega pastirja, študenta, grešnika, interniranca in vojaka veje duh po planinah in duh po tistem nebu... In vsa pesem je izpopolnjena v ognju.

Kulturni večer Ob Balantičevem kresu nam je osvežil spomin na Balantiča človeka in Balantiča pesnika — oba izpopolnjena v ognju.

srce v sredini

življenje, delo in osebnost Janeza Evangelista Kreka, o katerem pravi v uvodu pisatelj:

“Domovina, glej sina, ki ti je po besedah enega od naših največjih pisateljev služil v ‘čisti poštenosti’, ki ti je dal ‘vse in edino, kar je imel: svoje življenje!’”

Bogastvo kakih 450 strani vsebujočega dela nam nakazuje njegova vsebina:

Za uvod

ŽIVLJENJSKA POT

I. Rojstvo in rod

A. Krekov rod — B. Njegov oče — C. Njegova mati — Č. Njegova družina

II. Šolanje

A. Ljudska šola — B. Gimnazija — C. Bogoslovje — Č. Avguštinaj

III. Pri javnem delu

A. Duhovniška služba — B. Javni delavec

OPRAVLJANJE POSLANSTVA

I. Poslanstvo

II. Socialni delavec

A. Socialno delo — B. Delavske, politične in strokovne organizacije: 1. Slovensko katoliško delavsko društvo — 2. Podporno društvo delavcev in delavk tobačne tovarne. — 3. Druga delavska društva. — C. Zidanje delavskih hiš — Č. Krekova skrb za prehrano in za begunce — D. Krek kot socialni delavec

III. Zadrružnik

A. Pomen zadrružništva — B. Organizacija zadrružništva — C. Krek kot gospodarstvenik

IV. Politik

A. Politika kot socialno delo — B. Krek - državni in deželni poslanec:

1. V državnem zboru - 2. V kranjskem deželnem zboru: a) Delo deželnega zbora - b) Krekovo deželnozbornsko delo

C. Krek in njegova stranka - Č. Ali je Krek bil politik:

1. Kaj je politika? - 2. Politične naloge - 3. Krek kot politik: a) Političen vivec:

(a) Reševanje slovenskega vprašanja - (b) Demokratizacija - (c) Krek kot politik vivec
b) Ljubljanski tribun - c) Politik tehnik - č) Ali je tedaj Krek bil politik?

(a) Preveč čustven in premalo resen? - (b) Le učitelj? - (c) Brez morale?

d) Bil je tudi politik

V. Ljudski vzgojitelj

A. Pomen vzgojnega dela — B. Krekovo vzgojno delo:

1. Krekov vzgojni nazor. - 2. Krekov načrt za izobraževalno delo. - 3. Delo v Slovenski krščanski socialni zvezi:

a) Slovenska krščanska socialna zveza - b) Krekova predavanja

4. Drugo Krekovo vzgojno delo:

a) V boju za treznost - b) Ostalo delo

C. Ali je Krek bil ljudski vzgojitelj

VI. Pisatelj

A. Pisateljsko delo — B. Leposlovje — C. Časopisni članki in poučni spisi — Č. Znanstveno delo in knjižne izdaje:

1. Doktorska disertacija - 2. Črne bukve - 3. Socializem - 4. Zgodbe sv. pisma - 5. Die Slowenen - 6. Bogoslovna predavanja - 7. Manjši spisi - 8. Postne pridige

D. Krekovo pisanje

VII. Duhovnik

A. V duhovniški službi — B. V službi izven službe:

1. Med dijaki - 2. Med delavci - 3. Drugo podobno delo

C. Duhovnik po stanu:

1. Poklic: a) Izbira poklica; b) Duhovniški poklic

2. Ali je Krek imel poklic?

a) Krekova izbira poklica - b) Nekatera dejstva, ki motijo: (a) odklonitev odlikovanja; (b) Ločitev Cerkve od države; (c) Krekove nepopolnosti in napake
c) Bi bil Krek mogel zapustiti duhovništvo?

3. In če Krek res ne bi imel poklica?

VIII. Krek in „prosti čas“

A. Pomen prostega časa — B. Krekov „prosti čas“: 1. Krek na počitnicah - 2. „Zaporoška Sič“ — C. Krekovo „samo eno“

ČLOVEŠKI LIK

I. Krekova osebnost

A. Človek Krek — B. Značaj in osebnost

II. Krekov naravni značaj

A. Očitane nepopolnosti: 1. Premočno čustvenost - 2. Krekova nerednost - 3. Preveč idej in sami začetki - 4. Premalo molitve — B. Poteze voditeljskega značaja — C. Krekove vrline: 1. Izredna nadarjenost - 2. Srčna dobrotla in ljubeznivost - 3. Čut za čas: a) Prihod demokracije; b) Ljudska svoboda; c) Potreba organizacije; č) Nujnost dela

III. Krekova npravna osebnost

A. Narava in osebnost — B. Pri Kreku: 1. Napake in grehi 2. Vrine in kreposti: a) Vera v pravico in boj za njeno zmago - b) Čista poštenost - c) Ljubezen, tudi pri njem največja č) Vzgoja sodelavcev.

IV. Skrivnost Krekovih uspehov

A. Skrivnost uspehov — B. Poskusi odkritja skrivnosti: 1. Krščanstvo - 2. Velik človek - 3. Poštenost in ljubezen - 4. Srce v sredini

V. Krekov odhod

A. Odhod — B. Dopolnjeno?

Za sklep

Oznake nekaterih v knjigi omenjenih osebnosti
Viri in opombe

Opremil: Arhitekt Jure Vombergar

V založbi Slovenske tiskovne družbe “Editorial Baraga SRL”

To izredno delo, ki je izšlo prav v času, ko se spominjamo pomembnih dogodkov pred 50 leti, je natisnjeno samo v 1.200 izvodih, zato priporočamo, da z nabavo oziroma z naročili pohitite! Če katera, ta knjiga spada na knjižno polico vsakega zavednega slovenskega človeka.

Cena broširanemu izvodu 1.300 pesov, v platno vezanemu pa 1.600 pesov, v inozemstvu 4 oziroma 5 dolarjev ali temu odgovarjajočo vrednost drugih valut — Naročila in vplačila na ime: Ladislav Lenček CM, Editorial Baraga, SRL, Pedernera 3253, Buenos Aires, Argentina.